

Riksbankens Företagsundersökning

**”Jag har aldrig varit
med om att kunderna
accepterar prishöj-
ningar så lätt”**

Februari 2022

Riksbankens företagsundersökning i februari 2022¹

Riksbankens företagsundersökning i februari genomfördes innan det säkerhetspolitiska läget försämrades genom Rysslands invasion av Ukraina. Den spända situationen som föregick invasionen har ändå lyfts fram som en av de stora riskerna för en försämrad konjunktur.

De svenska storföretagen bedömer överlag att konjunkturen har fortsatt att stärkas sedan undersökningen i september och de flesta tror att den goda konjunkturen håller i sig kommande sex månader.

Den starka efterfrågan förstärker de problem med logistiken och den brist på insatsvaror som påverkat framför allt industrins och handelns verksamheter under en längre tid. Tillgången på halvledare har inte förbättrats och fortsätter att begränsa produktionen inom fordonsindustrin. Samtidigt finns det en optimism om att läget kommer att förbättras, och störningarna väntas gradvis minska framöver.

Kostnaderna ökar brett inom flera delar av företagets verksamheter, så väl för insatsvaror, transporter, energi som arbetskraft. En stabilt god efterfrågan och ett stigande kostnadstryck har gjort att flera företag redan har höjt försäljningspriserna. Jämfört med undersökningen i september är det också allt fler som planerar att höja försäljningspriserna framöver för att kompensera för det ökade kostnadstrycket. Inflationen, enligt de svenska konsumentpriserna, bedöms av företagen bli över två procent på ett års sikt. Samtidigt planerar företagen själva att höja sina egna försäljningspriser i samma takt som inflationen eller något mer.

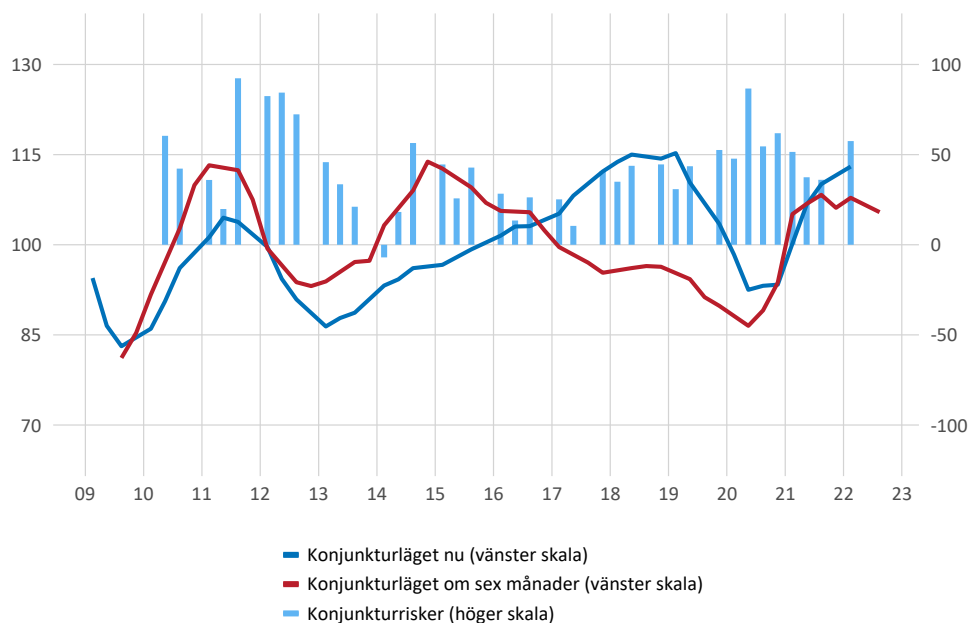
¹ Riksbanken har under perioden 10-21 februari genomfört intervjuer, via telefon eller videosamtal med 33 industri-, bygg-, handels- och tjänsteföretag samt branschorganisationer. Riksbankens företagsundersökning publiceras på Riksbankens [webbsida](#). Samtliga citat i denna rapport är från företag som deltar i undersökningen.

”Det är en stark konjunktur men det är många oroshärdar”

Riksbankens företagsundersökning i februari genomfördes innan det säkerhetspolitiska läget försämrades genom Rysslands invasion av Ukraina. De ökade spänningarna mellan Ryssland och Ukraina, som föregick invasionen, togs dock upp som en tydlig risk som skulle kunna påverka den globala ekonomin och få världsmarknadspriserna på bland annat råvaror att stiga. Riskerna för att konjunkturen ska försämras har nu sammantaget ökat, till följd av de geopolitiska riskerna tillsammans med stigande inflation och räntor. Logistikstörningar och bristen på insatsvaror fortsätter samtidigt att oroa. Konjunkturen har dock fortsatt att stärkas sedan undersökningen i september tack vare en generellt sett god efterfrågan, och denna bedöms överlag hålla i sig de kommande sex månaderna, se diagram 1.

Diagram 1. Konjunkturläge och konjunkturrisiker

Indextal (vänster skala) och netttotal (höger skala)

Anm. Indextalen visar ett standardiserat värde (medelvärde = 100 och standardavvikelse = 10) av netttotalen för de företag som anger att konjunkturläget för närvarande är bra eller dåligt och de som anger att konjunkturläget om sex månader kommer att vara bättre eller sämre. Den röda linjen, konjunkturläget om sex månader, är framflyttad två kvartal. Serierna för konjunkturläget är utjämnade med ett glidande medelvärde baserat på tre observationer. Staplarna visar netttotalen för de företag som anger att riskerna för konjunkturutvecklingen just nu är större respektive mindre än normalt. Eftersom fler företagsundersökningar än normalt genomfördes under 2020 finns det observationer för samtliga kvartal.

”Det är våra industrikunder som drar efterfrågan”

Tillverkningsindustrin redogör för ett gott konjunkturläge med en stark efterfrågan som speglas i orderböcker och försäljning. De som levererar tjänster till tillverkningsindustrin upplever också ett fortsatt gott konjunkturläge. Bemanningsföretagen, där

efterfrågan i stor utsträckning drivs av industrin, ser nu att efterfrågan ökar även på andra håll. Byggkonjunkturen är något starkare än normalt men inte på samma nivå som under byggboomen 2016-2018 eller som den nuvarande industrikonjunkturen. Stora investeringar inom tillverkningsindustrin driver efterfrågan på byggande i norra Sverige, medan framför allt bostadsbyggandet driver den i södra Sverige.

Hushållen köper mer tjänster

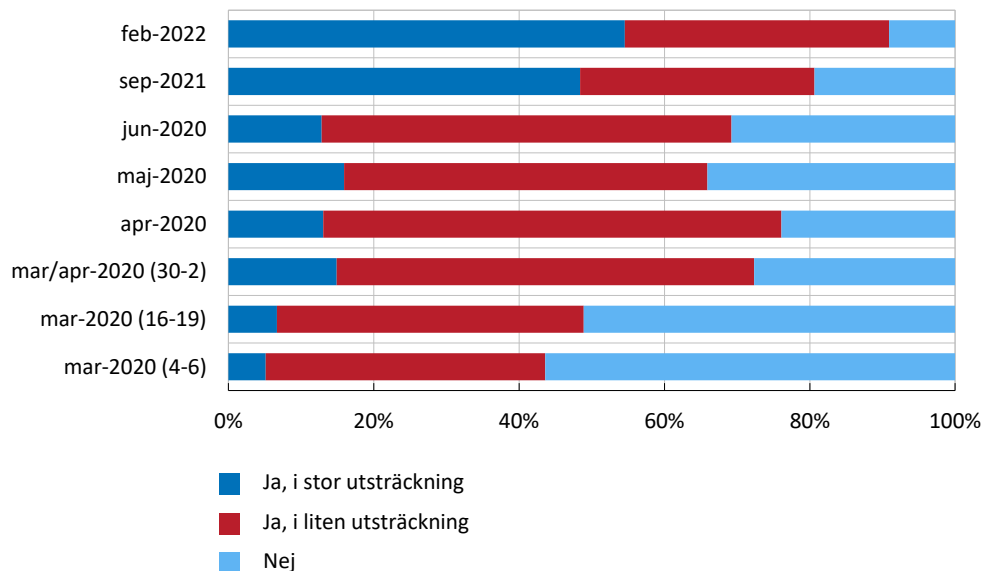
Liksom tidigare under pandemin har hushållens konsumtion av varor och tjänster varierat med nivån på restriktionerna. I samband med att restriktionerna släppte i februari började konsumtionen av hotell- och restaurangbesök, kläder och skor åter att öka, samtidigt som försäljningen av dagligvaror och hemelektronik föll tillbaka. Handeln bedömer att deras försäljning kan minska framöver eftersom hushållen drabbas av högre utgifter när energipriser och räntekostnader stiger. Inom besöksnäringen befarar man att det kan dröja innan den utländska turismen kommer tillbaka, samtidigt som man tror att affärsresandet delvis kommer att ersättas med digitala möten.

Fortsatta problem med produktion och transporter, men tecken på ljusning det kommande året

Den starka efterfrågan förstärker logistikproblemen och bristen på insatsvaror som i olika utsträckning påverkat företagens verksamheter under en längre tid, se diagram 2. Flera nämner även att de haft en exceptionellt hög sjukfrånvaro de senaste tre månaderna på grund av smittskyddsåtgärderna, och detta innebar tillfälliga problem för produktionen. Det finns dock en ökad optimism om att störningarna kommer att avta under resten av året. Vissa typer av störningar, som pandemirestriktionerna, har redan minskat eller helt tagits bort, medan andra störningar bedöms leva kvar en längre tid: "Containerproblemen kommer förmodligen finnas kvar under större delen av det här året."

Diagram 2. Har ni de senaste tre månaderna upplevt störningar i produktionen i Sverige och/eller problem att leverera era produkter?

Andel företag, procent

Anm. Diagrammet redovisar resultaten från tillverkningsindustrin, byggindustrin och handeln. Diagramrubriken redovisar frågan som ställdes till företagen i tillverkningsindustrin. Till handelsföretagen: Har ni de senaste tre månaderna upplevt störningar i leveranserna till Sverige? Till byggföretagen: Har ni de senaste tre månaderna upplevt störningar i produktionen, byggprojekten och/eller problem med leveranser av byggmaterial?

”Fortsatt väldigt stora problem med halvledartillgången”

Fordonsindustrin upplever fortsatta produktionsstörningar till följd av bristen på halvledare och situationen har inte förbättrats sedan i höstas. Flera påpekar att produktionen av halvledare måste skalas upp för att problemen ska lösas. Logistikproblemen innebär fortsatta utmaningar för transportbranschen som de måste hantera för att kunna möta den starka efterfrågan på transporter. Företagen lyfter nu fram konsekvenserna för verksamheten av logistikproblemen i större utsträckning än tidigare: ”Logistik, så klart, är det största bekymret för oss och har orsakat kostnader, förseningar och problem.”

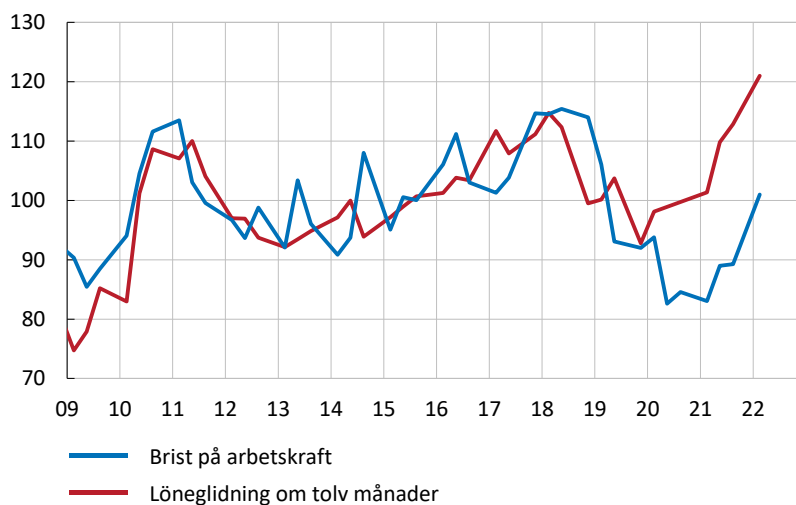
Kostnadstryck från flera håll

Företagen ser kostnaderna stiga på flera håll. Bristen på insatsvaror och logistikproblemen leder till höga frakt- och inköpskostnader. Den starka arbetsmarknaden och allt större löneglidning ökar arbetskraftskostnaderna. Höga energipriser som påverkar både direkt och indirekt via ökade inköpskostnader för elintensivt producerade varor, som till exempel stål och gips, bidrar också till ökade kostnader.

Den generella bristen på arbetskraft har ökat sedan i september i fjol, det gäller särskilt tjänstemän, samtidigt som det fortsatt finns en påtaglig brist på specialister. Rekrutteringarna upplevs inte bara svårare utan tar också längre tid. Personalförsörjningen har periodvis försvårats av den höga sjukfrånvaron och flera talar också om hög personalomsättning. Detta i kombination med höga löneanspråk vid nyanställningar driver upp löneglidningen, se diagram 3.

Diagram 3. Brist på arbetskraft och löneglidning, samtliga företag

Indextal

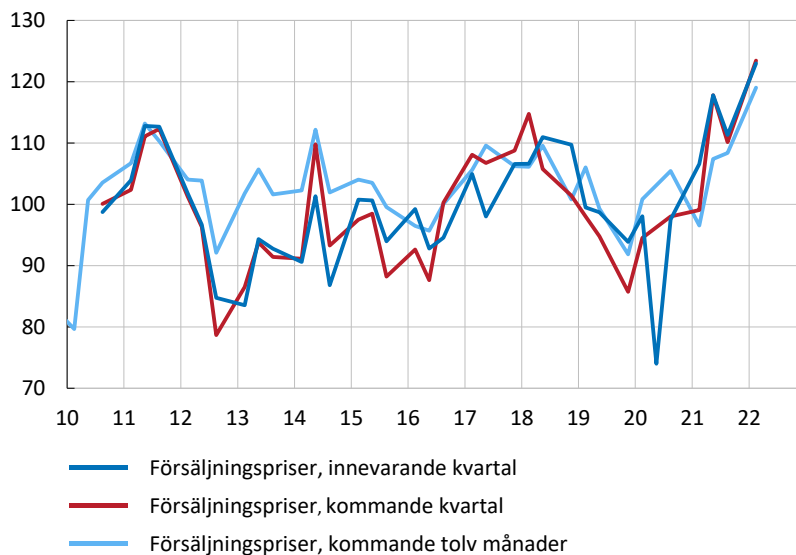

”Jag har aldrig varit med om att kunderna accepterar prishöjningar så lätt”

Behovet av att kompensera för de ökade kostnaderna är, liksom i höstas, stort. En företagsledare konstaterar ”Vi hinner inte höja priserna till kund i samma takt som priserna på varor vi köper in stiger.” De flesta befinner sig i samma situation och särskilt industriföretagen upplever därför att det finns en förståelse hos kunderna för att kostnadstrycket kräver prishöjningar. Handelsföretagen är dock generellt mer osäkra på hur mycket av de ökade kostnaderna som kan föras över till kunderna. Jämfört med i september ges samtidigt en mer samstämmig bild där ännu fler företag planerar att höja försäljningspriserna, se diagram 4 och 5.

Diagram 4. Företagens bedömning av försäljningsprisernas utveckling, samtliga företag

Indextal

”Prishöjningar är vardag för de flesta, alla gör det samtidigt”

Industrin har redan höjt försäljningspriserna och planerar för ytterligare höjningar. Även inom byggsektorn bedöms anbudspriserna fortsätta att stiga framöver. Inom dagligvaru- och byggvaruhandeln slår ökade kostnader för råvaror och förädlade varor igenom relativt omgående och de har liksom industrin höjt försäljningspriserna. För andra delar av handeln påverkas kostnaderna med en viss eftersläpning på grund av säsongsinköpen, men även här börjar de ökade kostnaderna nu få ett större genomslag på försäljningspriserna. Konkurrensen lyfts inte fram som en prisdämpande faktor i samma utsträckning som tidigare, utan det är kostnadstrycket som är i fokus, se diagram 5.

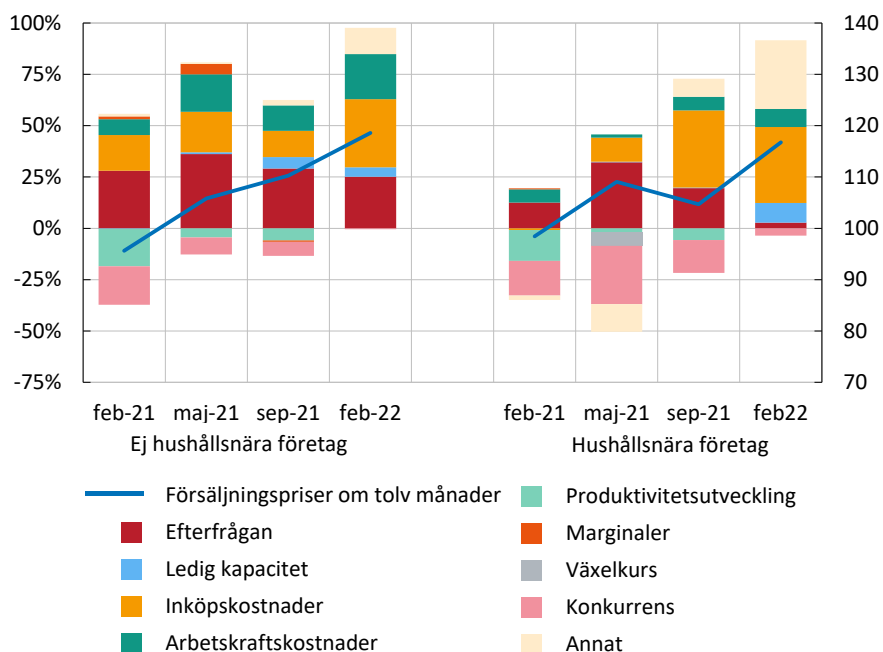
I februari ställdes frågor kring förväntningarna på de svenska konsumentpriserna. En majoritet av företagen förväntar sig en högre inflation än två procent om ett år och i genomsnitt bedöms den uppgå till cirka tre procent.² Det förekommer dock olika uppfattningar om huruvida det är en tillfällig eller mer permanent inflationsuppgång. Företagen planerar överlag att höja sina försäljningspriser i samma takt som de tror att inflationen kommer att bli eller något mer än den, vilket även tydliggörs av citatet: ”I och med att vi inte haft inflation på länge finns ett uppdämt behov av att ta i lite grann.”

² Inflationförväntningarna anges i årlig procentuell förändring.

Diagram 5. Drivkrafter bakom prissättningen kommande tolv månader

Nettoandelar och indextal

Anm. Staplarna (vänster skala) visar nettot av svar att faktorn kommer att påverka priserna uppåt eller nedåt det kommande året. En stapel över (under) noll innebär att faktorn bidrar till stigande (sjunkande) priser framöver. Indextalen (höger skala) visar ett standardiserat värde (medelvärde = 100 och standardavvikelse = 10) av nettotalen för de företag som svarar på frågan om försäljningspriserna kommer att höjas respektive sänkas kommande tolv månader. I februari 2022 utgörs faktorn "Annat" av framför allt energi- och fraktkostnader.

Om Riksbankens företagsundersökning

Riksbankens företagsundersökning avser att spegla pris- och konjunkturutvecklingen inom industrin, byggsektorn, handeln och delar av tjänstesektorn. Eftersom ett fåtal aktörer står för en mycket stor del av det svenska näringslivet kan relativt få intervjuer ge information om stora delar av näringslivet. Många av de intervjuade företagen förmedlar dessutom information om andra delar av näringslivet genom sina kontaktytor mot bland annat små och medelstora företag.

Sedan undersökningens start 2007 har över 300 företag deltagit i undersökningen. I undersökningarna som genomfördes under perioden 2007-2019 intervjuades varje år cirka 30 företag i februari, och cirka 45 företag i maj och november. Intervjuerna genomfördes av Riksbankens personal under besök på cirka en timme. Med anledning av pandemin och dess effekter på ekonomin genomförde Riksbanken under 2020 sammanlagt åtta omgångar med telefonintervjuer med de svenska storföretagen. Intervjuerna genomförs i regel med personer i företagets ledningsgrupper. Samtalen ger företagen möjlighet att utveckla svaren och intervjuaren kan ställa fördjupande följdfrågor. Särskilda frågor ställs från tid till annan om aktuella frågeställningar inom penningpolitiken.

Denna rapport för februari 2022 redovisar resultatet av telefonintervjuer med 33 företag och branschorganisationer som huvudsakligen genomfördes under perioden 10-21 februari. Om inget annat anges visar diagrammen i rapporten företagens svar viktade med respektive företags antal anställda i Sverige. Indextalen i diagrammen fångar upp- och nedgångar i svarsmonstren väl. Dessa svar kombineras sedan med företagets reflektioner under intervjuerna.

En närmare beskrivning av undersökningen finns på Riksbankens webbsida: Hokkanen, Melin och Nilson (2012), "Riksbankens företagsundersökning – en snabb konjunkturindikator", Penning- och valutapolitik 2012:3.

http://www.riksbank.se/Documents/Rapporter/POV/2012/rap_pov_artikel_3_121017_sve.pdf

SVERIGES RIKSBANK

Tel 08 - 787 00 00

registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK

ISSN ISSN. (online)